

عنوان: بررسی فعالیت‌های اجرایی پژوهش‌سرای دانش‌آموزی دکتر حسابی شهرستان مهاباد از منظر دبیران مقطع متوسطه

نیستمان امام جمعه^۱ و ادريس اسلامي*^۲

اطلاعات مربوط به
مقاله

چکیده

هدف اصلی این مطالعه، بررسی فعالیت‌های اجرایی پژوهش‌سرای دانش‌آموزی دکتر حسابی شهرستان مهاباد از منظر دبیران مقطع متوسطه است. نوع این پژوهش، کیفی و روش آن، پدیدار شناسی است. شرکت کنندگان در آن، دبیران مقطع متوسطه شهرستان مهاباد هستند که ده نفر از دبیران با روش‌های هدفمند و گلوله برفی انتخاب شدند. جهت گردآوری داده‌ها از مصاحبه نیمه ساختاری استفاده شد. اعتبار فرم مصاحبه توسط متخصصان علوم تربیتی تأیید و پایایی آن نیز از طریق تهیه و بکارگیری چارچوبی مدون برای مصاحبه کنترل می‌شود. همچنین برای تجزیه و تحلیل اطلاعات از روش اسمیت و همکاران که حاوی سه نوع کدگذاری تم، برجسته تم و خوشه تم می‌باشد، استفاده گردید. بر اساس مصاحبه‌ها در خصوص دیدگاه دبیران مقطع متوسطه شهرستان مهاباد در باب فعالیت‌های اجرایی پژوهش‌سرای دانش‌آموزی دکتر حسابی، مضامینی چون برپایی همایش‌ها و جشنواره‌ها، تشکیل کلاس‌های علمی، سازماندهی نامناسب نیروی انسانی مورد نیاز، مشکلات ساختاری و تجهیزاتی، اطلاع رسانی نامناسب، پشتیبانی از دانش‌آموزان در فعالیت‌های پژوهش‌سرا، مشارکت نیروهای انسانی متخصص و متعدد داخل و خارج از پژوهش‌سرا و فراهم ساختن شرایط و لوازم فیزیکی و مادی شناسایی شد.

کلیدواژگان

پژوهش‌سرای دانش‌آموزی،
مرکز دکتر حسابی شهرستان
مهاباد، فعالیت‌های اجرایی

۱. معلم آموزش و پرورش مهاباد، کردستان، ایران

۲. نویسنده مسئول: دانشیار واحد مهاباد، دانشگاه آزاد اسلامی، کردستان، ایران. mahabad - edrisislami@yahoo.com

در حال حاضر، آموزش و پرورش در جهان با گذر از فراز و نشیب‌های فراوان، نظام‌ها، برنامه‌ها، فرایندها و تجارب گوناگونی را آزموده و همواره سیر تکاملی همراه با پیشرفت داشته است. با پایان یافتن قرن بیستم و آغاز هزاره سوم میلادی و مطرح شدن مقوله‌هایی مانند دنیای مجازی، فن‌آوری‌ها و برنامه‌های شناور آموزشی و افزایش رشته‌های فراوان جدید و بررسی آموزش و پرورش کشورهایی که به این پیشرفت‌ها دست‌یافته‌اند، متوجه یک نکته اساسی می‌شویم که نظام‌های آموزشی این کشورها چه در مدارس و چه در سطوح عالی، پژوهش محور بوده‌اند؛ اما در برخی از نظام‌های آموزشی که آموزش محور می‌باشند و به پژوهش که محور اساسی پیشرفت می‌باشد، چندان اهمیت نمی‌دهند و پژوهش را امری جنبی در کنار آموزش قرار داده‌اند (کیوانی، ۱۳۹۴). متأسفانه یکی از مشکلات جدی بخش آموزش در کشور ایران، تدریس بر مبنای حافظه محوری است. فرایند یاددهی - یادگیری در کشور ما مبتنی بر گفتن، شنیدن و حفظ کردن است. حافظه‌گرایی که به رویکرد معلم محور و غیرفعال موصوف است، مهم‌ترین مانع یادگیری و خلاقیت محسوب می‌شود. در فرایند یادگیری صحیح، علاوه بر شنیدن، لازم است مؤلفه‌های مهمی همچون مشاهده، پرسش، تفکر، کاوشگری، آزمایش و پژوهش نیز نقش خود را ایفا کنند تا فراگیر از همان ابتدای تحصیل به توانمندی تفسیر و قضاوت و نظریه‌پردازی مجهز شود. بدین ترتیب فرایند یاددهی و یادگیری، به‌جای ارائه پاره‌ای محفوظات، به راه‌حل‌های عملی برای حل مشکلات عینی تبدیل می‌گردد (صادقی بجد و احمدی درمیان، ۱۳۹۲).

پژوهش، عامل مهمی در توسعه یافتگی هر جامعه‌ای است. با تأکید بر پژوهش محوری می‌توان به مهارت‌هایی چون گردآوری و دسته‌بندی اطلاعات، تدوین و آزمون فرضیه، طرح آزمایش، اجرا، کنترل و تعمیم دست‌یافت و در کنار این مهارت‌ها، نگرش‌هایی مانند احساس تعهد نسبت به تفکر علمی، یافتن دیدگاه مبتنی نسبت به علم، احترام به دانشمندان، باور داشتن به اصل تغییر یافته‌ها و قوانین علمی، دست یافتن به روحیه کاوشگری و پژوهش و همچنین علاقه به همکاری و علاقه به فعالیت‌های علمی گروهی نیز به‌مرور در دانش‌آموزان ایجاد و تقویت می‌شود. همان‌گونه که تحقیقات عنوان شده در این زمینه نیز، تأثیرگذاری مثبت، استفاده از روش‌های فعال تدریس بر روحیه و مهارت پژوهشی و توانایی حل مسئله و یادگیری معنادار در دانش‌آموزان و پیشرفت تحصیلی و ایجاد تعاملات مثبت عاطفی و اجتماعی را در آنان نشان می‌دهد. در این زمینه، سیستانی زاده و محتشم نیا (۱۳۹۶) به این نتیجه دست یافتند که اجرای روش‌های تدریس پژوهش محور برای دانش‌آموزان، در موفقیت آنان در تحصیل و دستیابی به مهارت‌های پژوهشی و اجتماعی بسیار مفید می‌باشد. روزبه (۱۳۹۵) نیز نشان می‌دهد که آموزش به روش پژوهش محور بر خودکارآمدی تحصیلی و اجتماعی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان تأثیر مثبت دارد. نتایج حاصل از پژوهش‌ها نشان داده‌اند که استفاده از روش تدریس پژوهش محور سبب افزایش درک و فهم دانش‌آموزان از مفاهیم علوم، تفکر خلاق و مهارت‌های تجزیه و تحلیل اطلاعات می‌شود (کاوندی، ۱۳۹۲).

در راستای برون رفت از حافظه گرایی و تقویت دانش و روحیه پژوهشی دانش‌آموزان، در نظام آموزشی ایران طرحی موسوم به "پژوهش - سرای دانش‌آموزی" تدوین شده است. پژوهش‌سراهای دانش‌آموزی، مراکز علمی - پژوهشی هستند که زیر نظر آموزش و پرورش و به منظور شناسایی و فراهم آوردن زمینه رشد و هدایت استعدادها و پرورش خلاقیت‌های فردی و گروهی دانش‌آموزان و گسترش فرهنگ مطالعه و پژوهش در بین آنان، تأسیس و به‌صورت دولتی اداره می‌شوند. در این مؤسسه، دانش‌آموزان آماده می‌شوند تا در آینده وارد پارک‌های علم و فناوری شوند. پژوهش‌سرای دانش‌آموزی، یک مرکز علمی - پژوهشی مینا و محلی برای آماده‌سازی و ورود دانش‌آموزان به دنیای پژوهش، ایده پردازی و تولید علم و فناوری است. پژوهش‌سراها به‌عنوان یکی از مهم‌ترین مراکز منابع یادگیری اثربخش در نظام آموزشی هنوز جایگاه خاص خود را به دست نیآورده است. از پژوهش‌سرا به‌عنوان انبار مهمات آموزشی یاد می‌شود، جایی که فرصت یادگیری اثربخش با استفاده از آخرین تکنولوژی‌های روز، مهیاست. امروزه با حذف آزمایشگاه از آموزش علوم بالآخر فیزیک، به دلیل نبود امکانات کامل و خوب آزمایشگاهی در هر مدرسه، پژوهش‌سرا می‌تواند یک آزمایشگاه مجهز در هر منطقه یا به عبارتی یک آزمایشگاه مرکزی برای تمامی مدارس هر منطقه در کشور تلقی گردد (حوریزاد، ۱۳۹۰). حال این مراکز پژوهشی تا چه حد توانسته از همه ظرفیت‌ها و امکانات موجود برای ارتقای

سطح درک فراگیران از علوم تجربی، استفاده کند و میزان ارتباط و آشنایی دانش‌آموزان، معلمان و مسئولین آموزش و پرورش با این مراکز تا چه حد است و میزان تأثیر فعالیت‌های پژوهش سرا بر روی انگیزه دانش‌آموزان در فراگیری، می‌تواند مورد ارزیابی قرار بگیرد.

پژوهش‌سراهای دانش‌آموزی با سیاست تشویق و ترغیب دانش‌آموزان به تلفیق دانش نظری و فعالیت‌های عملی و کاربردی؛ رشد و توسعه بنیه علمی و پژوهشی دانش‌آموزان و ایجاد زمینه برای بروز خلاقیت‌های آنان؛ هدایت و راهنمایی دانش‌آموزان در جهت علایق و استعدادهایشان؛ برقراری ارتباط با مدیران واحدهای آموزشی برای شناساندن فعالیت‌های پژوهش سرا و جلب نظر دبیران به اهمیت تحقیق و پژوهش در فرآیند یاددهی-یادگیری و نیز تشویق دانش‌آموزان به مطالعه و تحقیق توسط وزارت آموزش و پرورش، شروع به فعالیت کرد. در راهکار ۶-۶ سند تحول بنیادین، ایجاد شبکه‌ای از محیط‌های یادگیری مانند پژوهش سراها، اردوگاه‌ها، خانه‌های فرهنگ، کتابخانه‌های عمومی، نمایشگاه‌ها و موزه‌های تخصصی علوم و فناوری، مراکز کارآفرینی، ورزشگاه‌ها و سایر مراکز مشابه و برقراری تعامل اثربخش مدارس با این محیط‌ها، با رعایت اصل غنی‌سازی محیط مدرسه با همکاری سایر دستگاه‌ها مطرح شده است (شکریاگی، ۱۳۹۴).

پژوهش سرا این ظرفیت را دارد که بتواند با ارائه کلاس‌های آزمایشگاهی به صورت تخصصی زمینه بروز خلاقیت فکری نوآموزان عرصه علم را فراهم آورده و معلمان را علاقمند و دانش‌آموزان را مشتاق‌تر از گذشته به یادگیری دعوت کند. از این راهبرد، اولیا هم در چندچون کار قرار گرفته و اذعان آنان متوجه این اتفاقات شگرف خواهد شد. هدف از ایجاد این مراکز، اشاعه فرهنگ پژوهش و تحقیق فردی و گروهی در بین دانش‌آموزان؛ رشد و توسعه بنیه علمی و پژوهشی دانش‌آموزان؛ تشویق و ترغیب دانش‌آموزان به تلفیق دانش نظری و فعالیت‌های عملی و کاربردی؛ هدایت و راهنمایی دانش‌آموزان در جهت علایق و استعدادهایشان؛ فراهم نمودن امکان دستیابی دانش‌آموزان به یافته‌های جدید علمی و پژوهشی داخل و خارج کشور؛ ایجاد زمینه مشارکت دانش‌آموزان مستعد در انجام پژوهش‌های ملی و منطقه‌ای و تشکیل حلقه واسط بین یافته‌های دانش‌آموزان با حل مسأله است (تدین، ۱۳۹۵).

در زمینه پژوهش سرای دانش‌آموزی، مطالعات محدود داخلی صورت گرفته است. قاسمی مدانی، فلاح نژاد و حسینی (۱۳۹۹) به بررسی تحقق اهداف پژوهش سراهای دانش‌آموزی در جلب حمایت مراکز تحقیقاتی برای گسترش و توسعه طرح‌های پژوهشی و تأثیر در چرخه اقتصادی کشور از طریق اجرای پروژه‌های دانش‌آموزی پرداخته‌اند. یافته‌ها حاکی از آن است که جهت تحقق اهداف پژوهش سرای دانش‌آموزی، نیاز است پژوهش سراها با حمایت مسئولان و هیئت‌امنا، اولویت‌های پژوهشی موردنیاز جامعه را شناسایی نمایند و با دانش‌آموزان در این روند، همکاری پژوهشی را آغاز نمایند و آن‌ها را به سمت تولیدات علمی منطبق بر نیازهای اجتماعی سوق دهند. ترک‌زاده، صادقیان سورکی و عقیلی (۱۳۹۷) در مطالعه خود به طراحی چهارچوب ارزیابی عملکرد پژوهش سراهای دانش‌آموزی پرداخته‌اند. یافته‌های پژوهش نشان داد که وزن هر یک از شاخص‌ها در سنجش عملکرد متفاوت است. همچنین برای نشانگرهای مربوط به هر شاخص وزنی متناسب با اولویت آن‌ها در سنجش عملکرد معین شد. نتیجه مطالعه حاضر به رتبه‌بندی پژوهش سراها از نظر عملکردی و تدوین چهارچوب سنجش عملکرد پژوهش سراها در ۶ شاخص منجر شد. طافی (۱۳۹۳) نیز به بررسی عملکرد پژوهش سرای دانش‌آموزی از دیدگاه عوامل پژوهش سرا، مدیران و دبیران شهرستان‌های استان تهران پرداخت. یافته‌ها حاکی از آن است که دبیران، عملکرد پژوهش‌سراهای دانش‌آموزی را ضعیف، مدیران در حد متوسط و عوامل پژوهش‌سراها، عملکرد این مراکز را خوب ارزیابی کرده‌اند. در خصوص مؤلفه آشنایی، میزان آشنایی دبیران ضعیف و مدیران در حد متوسط است. مؤلفه‌های میزان تحقق اهداف و وظایف، از نظر دبیران ضعیف، مدیران در حد متوسط و عوامل پژوهش‌سرا خوب است. و نهایتاً نظر دبیران درباره امکانات این مراکز ضعیف، مدیران متوسط و عوامل پژوهش‌سرا خوب می‌باشد.

با توجه به مواردی که بیان کردید، می‌توان به جایگاه و نقش سازنده و مؤلف پژوهش‌سراهای آموزشی پی برد. برای این که این برنامه تبدیل به طرحی اثربخش شود، مطالعه و پژوهش در باب آن، ضرورت و اهمیت دارد. با وجود این، در عرف پژوهشی ایران، به ویژه بنابر بر جدید بودن این برنامه، مطالعه‌های محدودی انجام شده است. علی‌رغم این که پژوهش‌های بالا به بخش‌های مهمی از پژوهش سرای

دانش آموزی پرداخته اند اما، جامع نیستند زیرا بیشتر به نتایج اجرایی و عملکردی آن نظر داشته اند. بر مبنای پژوهش حاضر، پژوهش سرای دانش آموزی دارای دو بعد اساسنامه‌ای و اجرایی است که رابطه تنگاتنگی با هم دارند به این معنا که کیفیت و ظرفیت مناسب اساسنامه به اثرگذاری و کاربرد اجرایی مطلوب آن منجر خواهد شد. لذا بررسی هر دو بُعد از پژوهش سرای دانش آموزی کمال اهمیت را دارد. بر این اساس، مطالعه حاضر، گامی جهت برطرف کردن این خلأ پژوهشی است. بنابراین، مسأله اصلی مطالعه حاضر این است که دبیران مقطع متوسطه شهرستان مهاباد در باب فعالیت‌های اجرایی پژوهش سرای دانش آموزی دکتر حسابی چه دیدگاهی دارند؟

سؤال‌های پژوهش

۱. از منظر دبیران مقطع متوسطه شهرستان مهاباد، فعالیت‌های اجرایی پژوهش سرای دانش آموزی دکتر حسابی کدامند؟
۲. از منظر دبیران مقطع متوسطه شهرستان مهاباد، فعالیت‌های اجرایی پژوهش سرای دانش آموزی دکتر حسابی چه چالش‌هایی دارند؟
۳. از منظر دبیران مقطع متوسطه شهرستان مهاباد، عوامل مؤثر بر اجرای مطلوب فعالیت‌های پژوهش سرای دانش آموزی دکتر حسابی کدامند؟

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر با بهره‌گیری از رویکرد کیفی و به روش پدیدارشناسی به انجام رسید. شرکت کنندگان این مطالعه، دبیران مقطع متوسطه شهرستان مهاباد هستند که با روش‌های هدفمند و گلوله برفی انتخاب شدند. بر این اساس، دبیرانی که در زمینه فعالیت‌های اجرایی پژوهش سرای دانش آموزی دکتر حسابی شهرستان مهاباد تجارب غنی و کافی داشتند یا توسط افراد دیگر معرفی شدند، مشارکت داده شد. برای تعیین تعداد آن‌ها، از معیار اشباع نظری استفاده گردید به این معنی که فرآیند مصاحبه تا جایی ادامه داده یافت که اطلاعات بدست آمده از مصاحبه شرکت کنندگان تکراری باشند. از این طریق، ده نفر از افراد مصاحبه شونده تعیین شدند که اطلاعات جمعیت شناختی آن‌ها در جدول زیر ارائه شده است.

جدول ۱: مشخصات دبیران شرکت‌کننده در این مطالعه

ردیف	جنسیت	سن	مدرک	سابقه خدمت
۱	مرد	۳۸	دکتری	۱۲
۲	مرد	۵۵	کارشناسی ارشد	۳۰
۳	مرد	۴۷	دکتری	۲۵
۴	مرد	۳۹	کارشناسی ارشد	۱۸
۵	مرد	۴۴	کارشناسی ارشد	۲۸
۶	مرد	۳۸	کارشناسی ارشد	۱۵
۷	مرد	۴۸	کارشناسی ارشد	۲۲
۸	مرد	۴۷	کارشناسی ارشد	۲۴
۹	مرد	۴۵	کارشناسی ارشد	۱۶
۱۰	مرد	۴۸	دکتری	۲۹

در این پژوهش، برای گردآوری اطلاعات، از مصاحبه نیمه ساختاریافته استفاده شد. اعتبار فرم مصاحبه توسط متخصصان علوم تربیتی تأیید و پایایی آن نیز از طریق تهیه و بکارگیری چارچوبی مدون برای مصاحبه کنترل می‌شود. همچنین برای تجزیه و تحلیل اطلاعات از روش اسمیت و همکاران که حاوی سه نوع کدگذاری تم، برجسب تم و خوشه تم می‌باشد، استفاده گردید.

یافته‌های پژوهش

سؤال اول

از منظر دبیران مقطع متوسطه شهرستان مهاباد، فعالیت‌های اجرایی پژوهش‌سرای دانش‌آموزی دکتر حسابی کدامند؟ جدول شماره ۲، یافته‌های مربوط به این سؤال را نشان می‌دهد.

تم	برجسب تم	خوشه تم
برگزاری همایش‌های نجوم برگزاری همایش‌ها و جشنواره‌های مختلف علمی	برگزاری همایش‌ها و جشنواره‌های مختلف علمی	برپایی همایش‌ها و جشنواره‌ها
تشکیل کلاس برنامه نویسی کامپیوتر تشکیل کلاس فیزیک	تشکیل کلاس‌های تخصصی در حوزه علوم فنی و پایه	تشکیل کلاس‌های علمی
تشکیل انجمن‌های دانش آموزی	تأسیس انجمن‌های علمی برای دانش‌آموزان	برپایی انجمن‌های علمی
برگزاری مسابقه کتاب خوانی	برپایی مسابقه کتاب‌خوانی برای دانش‌آموزان	ایجاد رقابت در حوزه کتاب‌خوانی دانش‌آموزی

بر اساس مصاحبه‌ها در خصوص دیدگاه دبیران مقطع متوسطه شهرستان مهاباد در باب نوع فعالیت‌های اجرایی پژوهش‌سرای دانش‌آموزی دکتر حسابی چهار خوشه تم یا درون‌مایه با عنوان‌های برپایی همایش‌ها و جشنواره‌ها، تشکیل کلاس‌های علمی، برپایی انجمن‌های علمی و ایجاد رقابت در حوزه کتاب‌خوانی دانش‌آموزی و یک برجسب تم برای درون‌مایه شماره یک با عنوان برگزاری همایش‌ها و جشنواره‌ها، یک برجسب تم برای درون‌مایه شماره دو با عنوان تشکیل کلاس‌های تخصصی در حوزه علوم فنی و پایه، یک برجسب تم برای درون‌مایه شماره سه با عنوان تأسیس انجمن‌های علمی برای دانش‌آموزان و یک برجسب تم برای درون‌مایه شماره چهار با عنوان برپایی مسابقه کتاب‌خوانی برای دانش‌آموزان آشکار شد که در زیر آن‌ها را بیان خواهیم کرد.

۱- برپایی همایش‌ها و جشنواره‌ها

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده در باب فعالیت‌های اجرایی پژوهش‌سرای دانش‌آموزی دکتر حسابی به برپایی همایش‌ها و جشنواره‌ها اشاره شده است. این مضمون شامل یک برجسب تم می‌باشد. در پایین به توصیف آن خواهیم پرداخت.

- برگزاری همایش‌ها و جشنواره‌های مختلف علمی

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده از مصاحبه با دبیران در باب فعالیت‌های اجرایی پژوهش‌سرای دانش‌آموزی دکتر حسابی به برگزاری همایش‌ها و جشنواره‌های مختلف علمی توجه شده است. یکی از مصاحبه‌شوندگان می‌گفت: «در حال حاضر، پژوهش‌سرای دانش‌آموزی دکتر حسابی مهاباد قطب نجوم کشوری است و برنامه‌ها و همایش‌های مربوط به نجوم در کل کشور اجرا می‌کند» و دبیر دیگری معتقد است: «در پژوهش‌سرای دانش‌آموزی دکتر حسابی، کنفرانس، همایش‌ها و جشنواره‌های علمی مثلاً روز فیزیک برگزار می‌شود».

۲- تشکیل کلاس‌های علمی

بر اساس نتایج به دست آمده در باب فعالیت های اجرایی پژوهش سرای دانش آموزی دکتر حسابی به تشکیل کلاس های علمی اشاره شده است. این مضمون شامل یک برچسپ تم می باشد. در پایین به توصیف آن خواهیم پرداخت.

– تشکیل کلاس های تخصصی در حوزه علوم فنی و پایه

بر اساس نتایج به دست آمده از مصاحبه با دبیران در باب فعالیت های اجرایی پژوهش سرای دانش آموزی دکتر حسابی به تشکیل کلاس های تخصصی در حوزه علوم فنی و پایه توجه شده است. یکی از مصاحبه شوندگان می گفت: «در پژوهش سرای دکتر حسابی، کلاس برنامه نویسی کامپیوتر تشکیل می شود» و دیگری بیان می کرد: «در پژوهش سرای دکتر حسابی، کلاس فیزیک تشکیل می شود».

۳– برپایی انجمن های علمی

بر اساس نتایج به دست آمده در باب فعالیت های اجرایی پژوهش سرای دانش آموزی دکتر حسابی به برپایی انجمن های علمی اشاره شده است. این مضمون شامل یک برچسپ تم می باشد. در پایین به توصیف آن خواهیم پرداخت.

– تأسیس انجمن های علمی برای دانش آموزان

بر اساس نتایج به دست آمده از مصاحبه با دبیران در باب فعالیت های اجرایی پژوهش سرای دانش آموزی دکتر حسابی به تأسیس انجمن های علمی برای دانش آموزان توجه شده است. یکی از مصاحبه شوندگان می گفت: «پژوهش سرای دکتر حسابی انجمن های دانش آموزی در گروه های درسی مختلف همچون ادبیات، فلسفه و نجوم تشکیل داده است».

۴– ایجاد رقابت در حوزه کتاب خوانی دانش آموزی

بر اساس نتایج به دست آمده در باب فعالیت های اجرایی پژوهش سرای دانش آموزی دکتر حسابی به ایجاد رقابت در حوزه کتاب خوانی دانش آموزی اشاره شده است. این مضمون شامل یک برچسپ تم می باشد. در پایین به توصیف آن خواهیم پرداخت.

– برپایی مسابقه کتاب خوانی برای دانش آموزان

بر اساس نتایج به دست آمده از مصاحبه با دبیران در باب فعالیت های اجرایی پژوهش سرای دانش آموزی دکتر حسابی به برپایی مسابقه کتاب خوانی برای دانش آموزان توجه شده است. یکی از مصاحبه شوندگان می گفت: «در پژوهش سرای دکتر حسابی، مسابقه کتاب خوانی برگزار می شود».

سؤال دوم

از منظر دبیران مقطع متوسطه شهرستان مهاباد، فعالیت های اجرایی پژوهش سرای دانش آموزی دکتر حسابی چه چالش هایی دارند؟ جدول شماره ۳، یافته های مربوط به این سؤال چهارم را نشان می دهد.

تم	برچسپ تم	خوشه تم
کم بکارگیری همکاران تمام وقت در پژوهش سراها	حضور کم رنگ معلمان در پژوهش سرا	سازماندهی نامناسب نیروی انسانی مورد نیاز
ساعت کاری بسیار کم همکاران		

مشکلات ساختاری و تجهیزاتی	کمبود وسایل آزمایشگاهی برای دروسی چون فیزیک وجود سیستم‌های کهنه و از کار افتاده نبود امکانات سخت افزاری قدیمی بودن ساختمان پژوهش‌سرا	کمبود امکانات و شرایط مناسب و به روز
	عدم تأمین مالی	وجود مشکلات مالی
اطلاع رسانی نامناسب	عدم آشنایی خانواده‌ها با پژوهش‌سرا ناشناخته ماندن پژوهش‌سرا	ناآگاهی خانواده‌ها و مدارس از فعالیت پژوهش‌سرا
نقض اصل تخصص‌گرایی در بکارگیری نیروی انسانی	کمبود نیروی متخصص	استفاده از نیروهای انسانی غیرمتخصص
کم توجهی به آموزش و بهسازی منابع انسانی	برگزاری بسیار کم دوره‌های تخصصی برای معلمان	کمبود دوره‌های دانش‌افزایی تخصصی
کم توجهی دانش‌آموزان به پژوهش‌سرا به علت وجود کنکور	وجود کنکور به عنوان سد بزرگ	کنکور، عاملی برای بی‌انگیزگی پژوهشی در دانش‌آموزان
کم توجهی به عامل زمان در اجرای فعالیت‌های پژوهش‌سرا	یک نوبته بودن پژوهش‌سرا	محدودیت زمانی حضور دانش‌آموزان

بر اساس مصاحبه‌ها در خصوص دیدگاه دبیران مقطع متوسطه شهرستان مهاباد در باب چالش‌های اجرایی فعالیت‌های پژوهش‌سرای دانش‌آموزی دکتر حسابی، هفت خوشه تم یا درون‌مایه با عنوان‌های سازماندهی نامناسب نیروی انسانی مورد نیاز، مشکلات ساختاری و تجهیزاتی، اطلاع رسانی نامناسب، نقض اصل تخصص‌گرایی در بکارگیری نیروی انسانی، کم توجهی به آموزش و بهسازی منابع انسانی، کم توجهی دانش‌آموزان به پژوهش‌سرا به علت وجود کنکور و کم توجهی به عامل زمان در اجرای فعالیت‌های پژوهش‌سرا و یک برچسپ تم برای درون‌مایه شماره یک با عنوان حضور کم رنگ معلمان در پژوهش‌سرا، دو برچسپ تم برای درون‌مایه شماره دو با عنوان کمبود امکانات و شرایط مناسب و به روز و وجود مشکلات مالی، یک برچسپ تم برای درون‌مایه شماره سه با عنوان ناآگاهی خانواده‌ها و مدارس از فعالیت پژوهش‌سرا، یک برچسپ تم برای درون‌مایه شماره چهار با عنوان استفاده از نیروهای انسانی غیرمتخصص، یک برچسپ تم برای درون‌مایه شماره پنج با عنوان کمبود دوره‌های دانش‌افزایی تخصصی، یک برچسپ تم برای درون‌مایه شماره شش با عنوان کنکور، عاملی برای بی‌انگیزگی پژوهشی در دانش‌آموزان و یک برچسپ تم برای درون‌مایه شماره هفت با عنوان محدودیت زمانی حضور دانش‌آموزان آشکار شد که در زیر آن‌ها را بیان خواهیم کرد.

۱. سازماندهی نامناسب نیروی انسانی مورد نیاز

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده در باب چالش‌های اجرایی فعالیت‌های پژوهش‌سرای دانش‌آموزی دکتر حسابی به سازماندهی نامناسب نیروی انسانی مورد نیاز اشاره شده است. این مضمون شامل یک برچسپ تم می‌باشد. در پایین به توصیف آن خواهیم پرداخت.

– حضور کم رنگ معلمان در پژوهش‌سرا

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده از مصاحبه با دبیران در باب چالش‌های اجرایی فعالیت‌های پژوهش‌سرای دانش‌آموزی دکتر حسابی به حضور کم رنگ معلمان در پژوهش‌سرا توجه شده است. یکی از صاحب‌شوندگان می‌گفت: «همکاران تمام وقت در پژوهش‌سرا‌ها کم بکارگیری می‌شوند» و دبیر دیگری چنین اظهارنظر می‌کرد: «معمولاً ساعت کاری همکاران بسیار کم است».

۲. مشکلات ساختاری و تجهیزاتی

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده در باب چالش‌های اجرایی فعالیت‌های پژوهش‌سرای دانش‌آموزی دکتر حسابی به مشکلات ساختاری و تجهیزاتی اشاره شده است. این مضمون شامل یک برچسپ تم می‌باشد. در پایین به توصیف آن خواهیم پرداخت.

– کمبود امکانات و شرایط مناسب و به روز

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده از مصاحبه با دبیران در باب چالش‌های اجرایی فعالیت‌های پژوهش‌سرای دانش‌آموزی دکتر حسابی به کمبود امکانات و شرایط مناسب و به روز توجه شده است. یکی از مصاحبه‌شوندگان می‌گفت: «برای درسهای مثل فیزیک که نیاز به لوازم آزمایشگاهی است، مواد کمی وجود دارد»، دبیر دیگر بیان می‌کرد: «سیستم‌های کامپیوتری کهنه و از کارافتاده هستند»، دیگری می‌گفت: «از نظر امکانات سخت افزاری مشکلات زیادی وجود دارد، لپ‌تاپ و سیستم‌های کامپیوتری به اندازه‌ی کافی وجود ندارد» و دبیر دیگر اعتقاد داشت: «دانش‌آموزانی گفتن ما از بعضی از این سالن‌های بزرگ می‌ترسیم، شبیه سوله و کارخانه است تا یک فضای آموزشی جذاب».

– وجود مشکلات مالی

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده از مصاحبه با دبیران در باب چالش‌های اجرایی فعالیت‌های پژوهش‌سرای دانش‌آموزی دکتر حسابی به وجود مشکلات مالی توجه شده است. یکی از مصاحبه‌شوندگان می‌گفت: «مهم‌ترین چالش پژوهش‌سراها تأمین مالی است».

۳. اطلاع‌رسانی نامناسب

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده در باب چالش‌های اجرایی فعالیت‌های پژوهش‌سرای دانش‌آموزی دکتر حسابی به اطلاع‌رسانی نامناسب اشاره شده است. این مضمون شامل یک برچسپ تم می‌باشد. در پایین به توصیف آن خواهیم پرداخت.

– ناآگاهی خانواده‌ها و مدارس از فعالیت پژوهش‌سرا

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده از مصاحبه با دبیران در باب چالش‌های اجرایی فعالیت‌های پژوهش‌سرای دانش‌آموزی دکتر حسابی به ناآگاهی خانواده‌ها و مدارس از فعالیت پژوهش‌سرا توجه شده است. یکی از مصاحبه‌شوندگان می‌گفت: «بیشتر خانواده‌ها با پژوهش‌سراها آشنایی ندارند».

۴. نقض اصل تخصص‌گرایی در بکارگیری نیروی انسانی

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده در باب چالش‌های اجرایی فعالیت‌های پژوهش‌سرای دانش‌آموزی دکتر حسابی به نقض اصل تخصص‌گرایی در بکارگیری نیروی انسانی اشاره شده است. این مضمون شامل یک برچسپ تم می‌باشد. در پایین به توصیف آن خواهیم پرداخت.

– استفاده از نیروهای غیرمتخصص

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده از مصاحبه با دبیران در باب چالش‌های اجرایی فعالیت‌های پژوهش‌سرای دانش‌آموزی دکتر حسابی به استفاده از نیروهای انسانی غیرمتخصص توجه شده است. یکی از مصاحبه‌شوندگان می‌گفت: «نیروی متخصص کم داریم».

۵. کم‌توجهی به آموزش و بهسازی منابع انسانی

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده در باب چالش‌های اجرایی فعالیت‌های پژوهش‌سرای دانش‌آموزی دکتر حسابی به کم‌توجهی به آموزش و بهسازی منابع انسانی اشاره شده است. این مضمون شامل یک برچسپ تم می‌باشد. در پایین به توصیف آن خواهیم پرداخت.

۶- کمبود دوره‌های دانش‌افزایی تخصصی

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده از مصاحبه با دبیران در باب چالش‌های اجرایی فعالیت‌های پژوهش‌سرای دانش‌آموزی دکتر حسابی به کمبود دوره‌های دانش‌افزایی تخصصی توجه شده است. یکی از مصاحبه‌شوندگان می‌گفت: «این دوره‌هایی که مختص دبیران پژوهش‌سرا باشد، بسیار کم بوده است نه اینکه نباشد بسیار کم بوده است».

۶. کم توجهی دانش‌آموزان به پژوهش‌سرا به علت وجود کنکور

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده از مصاحبه با دبیران در باب چالش‌های اجرایی فعالیت‌های پژوهش‌سرای دانش‌آموزی دکتر حسابی به کم توجهی دانش‌آموزان به پژوهش‌سرا به علت وجود کنکور اشاره شده است. این مضمون شامل یک پرچسپ تم می‌باشد. در پایین به توصیف آن خواهیم پرداخت.

۶- کنکور، عاملی برای بی‌انگیزگی پژوهشی در دانش‌آموزان

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده از مصاحبه با دبیران در باب چالش‌های اجرایی اساسنامه پژوهش‌سرای دانش‌آموزی دکتر حسابی به کنکور، عاملی برای بی‌انگیزگی پژوهشی در دانش‌آموزان توجه شده است. یکی از مصاحبه‌شوندگان می‌گفت: «سد بزرگ و مشکل اصلی در برابر دانش‌آموزان پژوهشگر وجود دارد کنکور است».

۷. کم توجهی به عامل زمان در اجرای فعالیت‌های پژوهش‌سرا

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده از مصاحبه با دبیران در باب چالش‌های اجرایی فعالیت‌های پژوهش‌سرای دانش‌آموزی دکتر حسابی به کم توجهی به عامل زمان در اجرای فعالیت‌های پژوهش‌سرا اشاره شده است. این مضمون شامل یک پرچسپ تم می‌باشد. در پایین به توصیف آن خواهیم پرداخت.

۷- محدودیت زمانی حضور دانش‌آموزان

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده از مصاحبه با دبیران در باب چالش‌های اجرایی فعالیت‌های پژوهش‌سرای دانش‌آموزی دکتر حسابی به محدودیت زمانی حضور دانش‌آموزان توجه شده است. یکی از مصاحبه‌شوندگان می‌گفت: «مشکلی که به ما انعکاس داده شده است، این است که بیشتر خانواده‌ها با ساعت کاری پژوهش‌سرا مشکل دارند که شیفت بعدازظهر است که بیشتر مدارس ابتدایی چرخشی هستند. دانش‌آموز نمی‌تواند بیاید».

سؤال سوم

از منظر دبیران مقطع متوسطه شهرستان مهاباد، عوامل مؤثر بر اجرای مطلوب فعالیت‌های پژوهش‌سرای دانش‌آموزی دکتر حسابی کدامند؟ جدول شماره ۴، یافته‌های مربوط به این سؤال را نشان می‌دهد.

تم	پرچسپ تم	خوشه تم
حمایت مالی و معنوی از دانش‌آموزان برای حضور در جشنواره‌ها و برنامه‌های علمی و پژوهشی داخلی و خارجی حمایت از آزمایش ایده‌های پژوهشی دانش‌آموزی	حمایت‌های مالی، معنوی، علمی و	پشتیبانی از دانش‌آموزان در فعالیت‌های پژوهش‌سرا

حمایت از کاربست ایده ها و یافته‌های علمی و پژوهشی و تجاری سازی آن ها	پژوهشی از دانش آموزان	
تأمین نیروی متخصص	استفاده از دبیران متخصص	
به کارگیری دبیران بیشتر در پژوهش‌سراها	حضور دبیران بیشتر در اجرای فعالیت های پژوهش سرا	مشارکت نیروهای انسانی متخصص و متعدد داخل و خارج از پژوهش سرا
بهره‌گیری از نیروهای آزاد متخصص	استفاده از توان و دانش نیروهای آزاد متخصص	
مناسب بودن ساختمان پژوهش سرا	ضرورت نوسازی ساختمان پژوهش‌سرا	
تهیه امکانات سخت افزاری بسیار	تأمین و به روزرسانی امکانات سخت افزاری	فراهم ساختن شرایط و لوازم فیزیکی و مادی
تعمیر یا تعویض امکانات	تخصیص منابع مالی مشخص	
فراهم نمودن بودجه و منابع مالی پیوسته		
برپایی اردوها و بازدیدهای علمی از دانشگاه‌ها	برگزاری اردوها و بازدیدهای علمی از مراکز مختلف	انجام گردش‌های علمی مختلف
برپایی اردوها و بازدیدهای علمی از مراکز صنعتی، تعامل با مراکز علمی، آزمایشگاه‌های بزرگ جهانی		
ارتباط پژوهش سرا با سایر مراکز علمی داخلی و خارجی	برپایی نشست و همکاری پژوهش سرا با سایر نهادهای علمی	تعامل پژوهش سرا با سایر نهادهای علمی آموزش و بهسازی منابع انسانی
برگزاری کارگاه‌های علمی - تخصصی برای دبیران	برپایی دوره‌های دانش افزایی تخصصی	

بر اساس مصاحبه‌ها در خصوص دیدگاه دبیران مقطع متوسطه شهرستان مهاباد در باب عوامل مؤثر بر اجرای مطلوب فعالیت‌های پژوهش‌سرای دانش‌آموزی پنج خوشه تم یا درون‌مایه با عنوان‌های پشتیبانی از دانش آموزان در فعالیت های پژوهش سرا، مشارکت نیروهای انسانی متخصص و متعدد داخل و خارج از پژوهش سرا، فراهم ساختن شرایط و لوازم فیزیکی و مادی، انجام گردش‌های علمی مختلف و تعامل پژوهش سرا با سایر نهادهای علمی آموزش و بهسازی منابع انسانی و یک برچسب تم برای درون‌مایه شماره یک با عنوان حمایت های مالی، معنوی، علمی و پژوهشی از دانش آموزان، سه برچسب تم برای درون‌مایه شماره دو با عنوان استفاده از دبیران متخصص، حضور دبیران بیشتر در اجرای فعالیت های پژوهش سرا و استفاده از توان و دانش نیروهای آزاد متخصص، سه برچسب تم برای درون‌مایه شماره سه با عنوان ضرورت نوسازی ساختمان پژوهش سرا، تأمین و به روزرسانی امکانات سخت افزاری و تخصیص منابع مالی مشخص، یک برچسب تم برای درون‌مایه شماره چهار با عنوان برگزاری اردوها و بازدیدهای علمی از مراکز مختلف و دو برچسب تم برای درون‌مایه شماره پنج با عنوان برپایی نشست و همکاری پژوهش سرا با سایر نهادهای علمی و برپایی دوره‌های دانش افزایی تخصصی آشکار شد که در زیر آن‌ها را بیان خواهیم کرد.

۱. پشتیبانی از دانش آموزان در فعالیت های پژوهش سرا

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده در باب عوامل مؤثر بر اجرای مطلوب فعالیت‌های پژوهش‌سرای دانش‌آموزی به پشتیبانی از دانش آموزان در فعالیت های پژوهش سرا اشاره شده است. این مضمون شامل یک برچسب تم می‌باشد. در پایین به توصیف آن خواهیم پرداخت.

- حمایت های مالی، معنوی، علمی و پژوهشی از دانش آموزان

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده از مصاحبه با دبیران در باب عوامل مؤثر بر اجرای مطلوب فعالیت‌های پژوهش‌سرای دانش‌آموزی به حمایت های مالی، معنوی، علمی و پژوهشی از دانش آموزان توجه شده است. یکی از مصاحبه‌شوندگان می‌گفت: «حمایت مالی و معنوی از دانش‌آموزان برای حضور در جشنواره‌ها و برنامه‌های علمی و پژوهشی داخلی و خارجی مؤثر است»، دیگری معتقد است: «آزمایش ایده‌های

پژوهشی دانش آموزی مورد حمایت قرار گیرد» و دبیر دیگری بر این باور بود: «از کاربست ایده‌ها و یافته‌های علمی و پژوهشی و تجاری سازی آن‌ها حمایت شود».

۲. مشارکت نیروهای انسانی متخصص و متعدد داخل و خارج از پژوهش سرا

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده در باب عوامل مؤثر بر اجرای مطلوب فعالیت‌های پژوهش‌سرای دانش‌آموزی به مشارکت نیروهای انسانی متخصص و متعدد داخل و خارج از پژوهش سرا اشاره شده است. این مضمون شامل سه برچسب تم می‌باشد. در پایین به توصیف آن‌ها خواهیم پرداخت.

- استفاده از دبیران متخصص

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده از مصاحبه با دبیران در باب عوامل مؤثر بر اجرای مطلوب فعالیت‌های پژوهش‌سرای دانش‌آموزی به استفاده از دبیران متخصص توجه شده است. یکی از مصاحبه‌شوندگان می‌گفت: «تأمین نیروی متخصص پژوهش سراها باید مورد توجه قرار گیرد».

- حضور دبیران بیشتر در اجرای فعالیت‌های پژوهش سرا

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده از مصاحبه با دبیران در باب عوامل مؤثر بر اجرای مطلوب فعالیت‌های پژوهش‌سرای دانش‌آموزی به حضور دبیران بیشتر در اجرای فعالیت‌های پژوهش سرا توجه شده است. یکی از مصاحبه‌شوندگان می‌گفت: «راهکاری ارائه شود که نیروهای متخصص را به تعداد بیشتری در خدمت پژوهش سراها قرار دهند».

- استفاده از توان و دانش نیروهای آزاد متخصص

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده از مصاحبه با دبیران در باب عوامل مؤثر بر اجرای مطلوب فعالیت‌های پژوهش‌سرای دانش‌آموزی به استفاده از توان و دانش نیروهای آزاد متخصص توجه شده است. یکی از مصاحبه‌شوندگان می‌گفت: «راهکاری پیشنهاد شود که پژوهش سراها بتوانند از نیروهای آزاد و افرادی که شاغل در آموزش و پرورش نیستند، کمک بگیرند و اهداف آموزشی و پژوهشی خود را پیش ببرند بسیار مناسب خواهد بود».

۳. فراهم ساختن شرایط و لوازم فیزیکی و مادی

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده در باب عوامل مؤثر بر اجرای مطلوب فعالیت‌های پژوهش‌سرای دانش‌آموزی به فراهم ساختن شرایط و لوازم فیزیکی و مادی اشاره شده است. این مضمون شامل سه برچسب تم می‌باشد. در پایین به توصیف آن‌ها خواهیم پرداخت.

- ضرورت نوسازی ساختمان پژوهش سرا

بر اساس نتایج به‌دست‌آمده از مصاحبه با دبیران در باب عوامل مؤثر بر اجرای مطلوب فعالیت‌های پژوهش‌سرای دانش‌آموزی به ضرورت نوسازی ساختمان پژوهش سرا توجه شده است. یکی از مصاحبه‌شوندگان می‌گفت: «ساختمان فیزیکی پژوهش سراها باید مناسب باشد».

– تأمین و به روزرسانی امکانات سخت افزاری

بر اساس نتایج به دست آمده از مصاحبه با دبیران در باب عوامل مؤثر بر اجرای مطلوب فعالیت های پژوهش سرای دانش آموزی به تأمین و به روزرسانی امکانات سخت افزاری توجه شده است. یکی از مصاحبه شوندگان می گفت: «مکان هایی مانند پژوهش سرا به دلیل اینکه آزمایشگاه ها و کارگاه های متنوعی دارند مانند: آزمایشگاه شیمی، فیزیک، زیست شناسی، کارگاه رباتیک، برنامه نویسی، نجوم، ستاره شناسی و مکانیک، امکانات سخت افزاری زیادی را می طلبند» و دیگری بر این باور بود: «بعضی از این امکانات به مرور زمان خراب می شوند نیاز به تعمیر یا تعویض دارند».

– تخصیص منابع مالی مشخص

بر اساس نتایج به دست آمده از مصاحبه با دبیران در باب عوامل مؤثر بر اجرای مطلوب فعالیت های پژوهش سرای دانش آموزی به تخصیص منابع مالی مشخص توجه شده است. یکی از مصاحبه شوندگان می گفت: «پژوهش سرا یک بودجه و منبع مالی مداوم لازم دارد که مرتب تغذیه شود تا بتواند در خدمت دانش آموزها باشد».

۴. انجام گردش های علمی مختلف

بر اساس نتایج به دست آمده در باب عوامل مؤثر بر اجرای مطلوب فعالیت های پژوهش سرای دانش آموزی به انجام گردش های علمی مختلف اشاره شده است. این مضمون شامل یک برجسپ تم می باشد. در پایین به توصیف آن خواهیم پرداخت.

– برگزاری اردوها و بازدیدهای علمی از مراکز مختلف

بر اساس نتایج به دست آمده از مصاحبه با دبیران در باب عوامل مؤثر بر اجرای مطلوب فعالیت های پژوهش سرای دانش آموزی به برگزاری اردوها و بازدیدهای علمی از مراکز مختلف توجه شده است. یکی از مصاحبه شوندگان می گفت: «اردوها و بازدیدهای علمی از مراکز صنعتی، تعامل با مراکز علمی، آزمایشگاه های بزرگ جهانی و اعزام دانش آموز و معلم ها به چنین مراکزی مؤثر است».

۵. تعامل پژوهش سرا با سایر نهادهای علمی آموزش و بهسازی منابع انسانی

بر اساس نتایج به دست آمده در باب عوامل مؤثر بر اجرای مطلوب فعالیت های پژوهش سرای دانش آموزی به تعامل پژوهش سرا با سایر نهادهای علمی آموزش و بهسازی منابع انسانی اشاره شده است. این مضمون شامل دو برجسپ تم می باشد. در پایین به توصیف آن ها خواهیم پرداخت.

– برپایی نشست و همکاری پژوهش سرا با سایر نهادهای علمی

بر اساس نتایج به دست آمده از مصاحبه با دبیران در باب عوامل مؤثر بر اجرای مطلوب فعالیت های پژوهش سرای دانش آموزی به برپایی نشست و همکاری پژوهش سرا با سایر نهادهای علمی توجه شده است. یکی از مصاحبه شوندگان می گفت: «میان پژوهش سرا با سایر مراکز علمی در داخل و خارج کشور ارتباط برقرار شود».

– برپایی دوره های دانش افزایی تخصصی

بر اساس نتایج به دست آمده از مصاحبه با دبیران در باب عوامل مؤثر بر اجرای مطلوب فعالیت های پژوهش سرای دانش آموزی به برپایی دوره های دانش افزایی تخصصی توجه شده است. یکی از مصاحبه شوندگان می گفت: «برگزاری کارگاه های علمی تخصصی برای دبیران

پژوهش سرا به صورت خاص، مورد مهمی است چون بعضی از همکاران و می توان گفت بسیاری از همکاران برای اولین سال که دعوت می شوند به پژوهش سرا، با همان روش تدریس، کلاس را می خواهند به پیش ببرند».

بحث و نتیجه گیری

نتایج سؤال اول با یافته های هیچ کدام از پژوهش های مرتبط، همسو نیست.

در تفسیر این یافته می توان گفت فعالیت هایی را که در پژوهش سراها صورت می پذیرد می توان به دو دسته آموزشی و پژوهشی تقسیم بندی کرد. فعالیت های آموزشی به صورت برگزاری کلاس ها و کارگاه ها در زمینه های مختلف می باشد و فعالیت های پژوهشی حول محور ایده ها و طرح های دانش آموزان صورت می پذیرد.

نتایج سؤال دوم با برخی از یافته های ابوطالبی (۱۳۹۹) و شکرباغانی (۱۳۹۴) همسو است.

یکی از موضوعات قابل بحث در پژوهش سراها کم توجهی به آموزش و بهسازی منابع انسانی است. در تبیین این یافته می توان گفت معلمان یکی از ارکان مهم و اصلی در ساختار آموزش و پرورش هستند که افت کمی و کیفی آنها تأثیر مستقیمی بر اهداف و عملکرد آموزش و پرورش دارد پس معلمان برای اینکه بتوانند وظایف حرفه ای تخصصی و تربیتی خود را بهتر انجام دهند لازم است زمینه امکان بهره مندی آنها از آموزش های جدید و مهارت های تازه فراهم گردد (کرات چندلر و هرتنستین، ۲۰۱۶). به دلیل اهمیت نقش آموزش و پرورش در توسعه و پیشرفت کشور، موضوع بهسازی نیروی انسانی در آموزش و پرورش و به ویژه معلمان نسبت به سایر سازمان ها از اهمیت و حساسیت خاصی برخوردار است (تالویو، لونکا، کومولاینن، کوسلا و لیتونن، ۲۰۱۵). معلمان برای تدریس به انواع دانش هایی نیاز دارند که اطلاعات لازم را در مورد دانش آموزان در اختیار آنها قرار دهد و به آنان کمک کند تا نظام ها و ساختارهای آموزشی را بشناسند، از انواع روش های تدریس و یادگیری آگاهی داشته باشند دانش محتوایی را بدانند و به دانش چگونگی مدیریت کلاس، استفاده از منابع آموزشی و روش های ارزشیابی مجهز شوند (دیرر، دیتریچ و کراک، ۲۰۱۷). بهسازی معلمان فرایند تعاملی زمینه ساز تکوین و تعالی پیوسته هویت حرفه ای - اخلاقی و تعهد حرفه ای دانش تخصصی دانش و نگرش تربیتی مهارت تربیتی - معلمان است (موسی پور و احمدی، ۱۳۹۳).

از دیگر چالش های قابل توجه می بحث کنکور به عنوان سدی در برابر پژوهش گری دانش آموزان است. کنکور دانشگاه ها به عنوان یک معضل جدی در نظام آموزش عالی کشور شناخته شده که عوارض آن به نظام آموزش عمومی نیز سرایت کرده و آسیب های جبران ناپذیری را بر سرمایه های انسانی و اقتصادی جامعه وارد ساخته است کنکور در جامعه ما به یک پدیده اجتماعی تبدیل شده که شرایط روانی، اقتصادی و آموزشی خانواده ها را تحت تأثیر قرار داده است. یکی از صدمات کنکور تغییر اهداف، ساختار و برنامه های دوره آموزش عمومی کشور است. کنکور و نظام سنجش آموزش عالی کشور بر اهداف و برنامه های آموزشی و درسی مدرسه ای کودکان و نوجوانان و جوانان کشور سایه افکنده و آنها را تخریب کرده است. به نحوی که روش های تدریس پیشرفته و خلاق کار گروهی، کار آزمایشگاهی و کارگاهی از مدارس رخت بر بسته و معلم و شاگرد در مدارس مشغول طراحی آزمون و تمرین سرعت و صحت در پاسخگویی به تست های کنکور هستند (سیحانی و شهیدی، ۱۳۸۶).

نتایج سؤال سوم با برخی از یافته های ادیب زارع و عابدینی (۱۳۹۷)، حسین پور طولازدهی، زین آبادی، عبداللهی و عباسیان (۱۳۹۶) و شکرباغانی (۱۳۹۴) همسو است.

¹. Kraut, Chandler & Hertenstein

². Talvio, Lonka, Komulainen, Kuusela & Lintunen

³. Dreer, Dietrich & Kracke

یکی از رسالت‌های مهم آموزش و پرورش تربیت انسان‌های خلاق و نوآور است و برای انجام این رسالت باید وضع موجود را تغییر داد که پژوهش و نوآوری دو ابزار مهم برای رسیدن به این هدف هستند در این میان وظیفه معلمان این است که دانش‌آموزان را برای ایفای نقش در دنیای متحول آماده کنند. معلمی می‌تواند با موفقیت این راه را طی کند که پایه تصمیم‌گیری‌های خود را بر اساس پژوهش قرار دهد و در این راستا باید با مراکز پژوهشی از جمله پژوهش‌سراهای دانش‌آموزی آشنایی لازم و کافی را داشته باشد تا بتواند دانش‌آموزان را در این امر مهم هدایت و راهنمایی نماید جهت افزایش میزان آگاهی و شناخت دبیران و مدیران به‌عنوان مهم‌ترین عناصر تعلیم و تربیت و به‌عنوان کسانی که بیشترین تأثیر را در جهت گسترش فرهنگ پژوهش در میان دانش‌آموزان دارند، باید ارتباط بین مدارس و پژوهش‌سرا گسترش یابد و بر اساس پیشنهاد‌های دبیران و مدیران در هنگام پاسخگویی به سؤالات پرسشنامه، حداقل یک روز در ماه برای هر مدرسه در نظر گرفته شود که فعالیت‌های خود را در پژوهش‌سرا انجام دهند تا از این طریق دانش‌آموزان و دبیران با پژوهش‌سرای دانش‌آموزی و فعالیت‌های آن بیشتر آشنا شوند.

یکی دیگر از عوامل لازم برای بهبود وضعیت پژوهش‌سراها فراهم ساختن شرایط و لوازم فیزیکی و مادی، آن‌هاست. آنچه پژوهش‌سراها با آن روبرو هستند، نبود بودجه مالی دقیق و تعریفی از آن است. در اساس نام پژوهش‌سراها تعریفی دقیق برای تأمین بودجه این نهاد نشده است و درآمد مالی مشخصی ندارند. در پژوهش‌سرای مه‌آباد آنچه در نگاه اول توجه همگان را به خود جلب می‌کند، ساختمانی با بافت فرسوده است که از در و دیوار آن بوی کهنگی می‌بارد. این محیط هیچ گونه شادابی برای دانش‌آموزی که وارد آن می‌شود، ندارد. همگان بر این مهم واقف هستند که محیط شاداب می‌تواند تا چه اندازه در جلب دانش‌آموز شمر ثمر باشد. افزون بر بافت قدیمی ساختمان پژوهش‌سرا، تجهیزات این محیط نیز به کلی فرسوده و با بسیار قدیمی هستند و با پیشرفت‌های فناوری روز دنیا خیلی فاصله دارند. لذا اهمیت وجود مکانی شاداب و تجهیزات و امکاناتی به روز و سازنده و تأمین منابع مالی برای خرید و تجهیز آن‌ها می‌تواند راهگشای بسیاری از مشکلات این نهاد بوده و از عوامل پیشرفت آن به شمار رود.

به‌منظور افزایش ظرفیت‌های عملکردی پژوهش‌سراها باید به موضوع نشر دانش و انتشار مقاله‌های علمی دانش‌آموزان عضو توجه کافی شود که این امر مستلزم رشد و توسعه دانش‌آموزان و آشنایی آنها با مفاهیم و اصول مقاله‌نویسی علمی و شیوه‌های نشر است.

برای بالا بردن عملکرد در حوزه نشر و توسعه آن پژوهش‌سراها باید سازوکار مناسبی برای تدوین و نشر مجلات اعم از ماهنامه فصلنامه، گاهنامه و ایجاد کتابخانه در فضای مجازی فراهم کنند.

در جهت افزایش کیفیت فعالیت‌های آزمایشگاهی و بالا بردن عملکرد در این زمینه‌ها وجود نیروهایی با تخصص در زمینه‌های فیزیکی شیمی زیست لازم به نظر می‌رسد بنابراین متولیان تأمین نیروی انسانی و مدیریت پژوهش‌سراها باید برای این موضوع اهمیت ویژه‌ای قائل شوند.

برای برآورده کردن امکانات و زمینه‌های فعالیت در پژوهش‌سراها لازم است که مدیریت پژوهش‌سراها تلاش وافر را در جهت جذب منابع مالی و پشتیبانی‌های مالی انجام دهند تا در فعالیت‌های تخصصی و پژوهشی دارای ثبات رویه باشند.

به‌منظور گسترش فعالیت‌های پژوهش‌سراها و حرکت در جهت نهادینه کردن موضوعاتی چون پژوهش، آنچه در نگاه نخست ضروری به نظر می‌رسد وجود مکان مناسب فعالیت با روح این مراکز است. از این‌رو، شایسته است تا توجهی درخور در برآورده کردن مکان مناسب فعالیت برای پژوهش‌سراها صورت گیرد.

در جهت سنجش عملکرد پژوهش‌سراها توجه جامع‌منابع به شاخص‌های عملکردی و اولویت‌های آنها ضروری است به همین منظور باید توجه کرد که در سنجش عملکرد این شاخص‌ها هم‌وزن با هم در نظر گرفته نشوند.

- ابوطالبی، ترگس (۱۳۹۹). بررسی منابع و چالش های تحقیق و پژوهش در نظام آموزش و پرورش و نقش پژوهش در بهبود و توسعه نظام آموزشی کشور. آفاق علوم انسانی، سال چهارم، شماره ۴۱، صص ۸۳-۶۷.
- ترک زاده، جعفر، صادقیان سورکی، مهدی و غفیلی، رضا (۱۳۹۷). طراحی چهارچوب ارزیابی عملکرد پژوهش سراهای دانش آموزی مبتنی بر روش ترکیبی اکتشافی. مطالعات اندازه گیری و ارزشیابی آموزشی، دوره ۸، شماره ۲۴، صص ۱۷۴-۱۴۵.
- حسین پور طولازدهی، شهره، زین آبادی، حسن رضا، عبداللهی، بیژن و عباسیان، حسین (۱۳۹۶). آموزش و یادگیری پژوهش محور در محیط ساختن گرا؛ طراحی مدلی بر اساس پژوهش پدیدارنگارانه. تعلیم و تربیت، دوره ۳۳، شماره ۱۳۲، صص ۳۰-۹.
- حوزیزاد، بهمن (۱۳۹۰). پیشنی نو در غنی سازی مدرسه: آموزش برتر، مدرسه برتر. تهران: سایه سخن.
- روزبه، فریبا (۱۳۹۵). تأثیر آموزش به روش پژوهش محور بر انگیزه پیشرفت و خودکارآمدی دانش آموزان. دومین کنفرانس بین المللی پژوهش های کاربردی در علوم تربیتی و مطالعات رفتاری و آسیب های اجتماعی ایران. تهران: مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی.
- سبحانی، عبدالرضا و شهیدی، مهرداد (۱۳۸۶). آسیب شناسی کنکور و بررسی امکان حذف آن در نظام پذیرش دانشجو. دانش و پژوهش در علوم تربیتی، سال چهارم، شماره ۱۲، صص ۱۸۱-۱۶۱.
- سیستانی زاده، فرشته و محتشم نیا، مهدی (۱۳۹۶). مقایسه اثربخشی دو روش تدریس پژوهش محور با محتوا محور بر مهارت های پژوهشی و اجتماعی دانش آموزان. همایش ملی پژوهش های نوین در علوم رفتاری، کرمان.
- شکر باغانی، اشرف السادات، بدریان، عابد و وصالی، منصور (۱۳۸۹). امکان سنجی آموزش نجوم در دوره های آموزش عمومی و متوسطه در مدارس ایران. نوآوری های آموزشی، سال نهم، شماره ۳۴، صص ۱۷۸-۱۵۷.
- صادقی بجد، محمد فاروق و احمدی درمیان، فرشته (۱۳۹۲). پژوهش محوری، رویکردی نوین در آموزش دبیران شیمی در مراکز تربیت معلم (دانشگاه فرهنگیان). هشتمین سمینار آموزش شیمی ایران، دانشگاه سمنان.
- طافی، زینب (۱۳۹۲). بررسی عملکرد پژوهش سرای دانش آموزی از دیدگاه عوامل پژوهش سرا، مدیران و دبیران شهرستان های استان تهران در سال تحصیلی ۹۳-۹۲. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی، دانشکده علوم انسانی.
- قاسمی مدانی، سالار، فلاخ نژاد، ابراهیم و حسینی، احسان (۱۳۹۹). نقش پژوهش سراهای دانش آموزی در تحقق اهداف حمایتی گانه از ایده های پژوهشی. ششمین همایش بین المللی مطالعات اجتماعی و تربیتی در جهان اسلام، تهران.
- کاوندی، مریم (۱۳۹۲). آموزش پژوهش محور: یادگیری از طریق انجام دادن. رشد: تکنولوژی آموزشی، دوره ۲۹، شماره ۶، صص ۳۴-۳۲.
- کیوانی، معصومه (۱۳۹۴). ضرورت توجه به فعالیت های آموزشی پژوهش محور در دوره ابتدایی. سومین کنفرانس ملی توسعه پایدار در علوم تربیتی و روان شناسی، مطالعات اجتماعی و فرهنگی. تهران: ایران.
- موسی پور، نعمت الله و احمدی، آمنه (۱۳۹۳). طراحی کلان (معماری) برنامه درسی تربیت معلم (برنامه درسی ملی تربیت معلم جمهوری اسلامی ایران). تهران: دانشگاه فرهنگیان.

- Dreer, B., Dietrich, J., Kracke, B. (2017). From in-service teacher development to school improvement: factors of learning transfer in teacher education. *Teacher Development*, 21(2), 208-224.
- Kraut, R., Chandler, T. & Hertenstein, K. (2016). The interplay of teacher training, access to resources, years of experience and professional development in tertiary ESL reading teachers' perceived self-Efficacy. *Gist Education and Learning Research Journal*. No. 12, 132-151.
- Talvio, M., Lonka, K. & Komulainen, E. (2015). The development of teachers' responses to challenging situations during interaction training. *Teacher development*. 19(1), 97-115.

The examination of the executive activities of Dr. Hasabi's student research center in Mahabad city from the perspective of secondary school teachers

Nishtman Amamjomeh¹ and Edris Islami²

Abstract

The main purpose of this study is to investigate the executive activities of Dr. Hasabi's student research center in Mahabad city from the perspective of secondary school teachers. The type of this research is qualitative and its method is phenomenology. The participants are middle school teachers of Mahabad city, ten of them were selected by targeted and snowball methods. A semi-structured interview was used to collect data. The validity of the interview form is verified by educational science experts and its reliability is also controlled through the preparation and use of a written framework for the interview. Also, the method of Smith et al., which contains three types of theme coding, theme tag and theme cluster, was used for data analysis. Based on the interviews regarding the views of the high school teachers of Mahabad city regarding the executive activities of Dr. Hasabi's research center, topics such as holding conferences and festivals, forming science classes, improper organization of the required human resources, Structural and equipment problems, inadequate information, support for students in the activities of the research center, the participation of numerous expert human forces inside and outside the research center, and the provision of physical and material conditions and supplies were identified.

Keywords: Student research center, Dr. Hasabi center, Mahabad city, executive activities

^۱. Mahabad education, Mahabad, Iran. nishtman332@gmail.com

^۲. Associate Professor, Mahabad Branch, Islamic Azad University, Mahabad, Iran. edrisislami@yahoo.com